

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	๑
บทที่ ๑ แนวความคิดและความเป็นมาของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง	๑
๑. แนวความคิดของกฎหมายนี้	๑
๒. ความเป็นมาและวิวัฒนาการของกฎหมายนี้ในต่างประเทศ	๒
๓. ความเป็นมาและวิวัฒนาการของกฎหมายนี้ในประเทศไทย	๔
๓.๑ พระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๒๒	๔
๓.๒ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๒	๗
๓.๓ การจัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาทางปกครอง	๑๐
๓.๓.๑ การดำเนินการในสมัยรัฐบาลที่มีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี	๑๐
๓.๓.๒ การดำเนินการในสมัยรัฐบาลที่มีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี	๑๒
๓.๓.๓ การดำเนินการในสมัยรัฐบาลที่มีนายบรรหาร ศิลปะอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี	๑๔
บทที่ ๒ ขอบเขตการบังคับใช้พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙	๑๗
๑. ขอบเขตการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้	๑๗
๑.๑ การบังคับใช้กับ “วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง” ตามกฎหมายต่าง ๆ	๑๗
๑.๑.๑ “เจ้าหน้าที่” ตามพระราชบัญญัตินี้	๑๘

(๗)

	หน้า
๑.๑.๒ “คำสั่งทางปกครอง” ตามพระราชบัญญัตินี้	๒๐
๑.๒ พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายกลาง	๒๓
๑.๒.๑ กฎหมายเฉพาะกำหนดหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมไว้ไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัตินี้	๒๔
๑.๒.๒ กฎหมายเฉพาะกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติราชการไว้ไม่ต่ำกว่าพระราชบัญญัตินี้	๒๕
๑.๒.๓ กฎหมายเฉพาะกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์โต้แย้งไว้แตกต่างจากพระราชบัญญัตินี้	๒๖
๑.๒.๔ มาตรการบังคับทางปกครองตามกฎหมายเฉพาะ	๒๖
๒. ข้อยกเว้นการใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้	๒๗
๒.๑ รัฐสภาและคณะรัฐมนตรี	๒๗
๒.๒ องค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ	๒๘
๒.๓ การพิจารณาของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีในทางนโยบายโดยตรง	๒๘
๒.๔ การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี การบังคับคดี และการวางทรัพย์	๒๘
๒.๕ การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์และการสั่งการตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา	๒๙
๒.๖ การดำเนินงานเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศ	๒๙
๒.๗ การดำเนินงานเกี่ยวกับราชการทหาร	๒๙
๒.๘ การดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	๒๙
๒.๙ การดำเนินกิจการขององค์กรทางศาสนา	๓๐
บทที่ ๓ คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง	๓๑
๑. เหตุผลและความจำเป็นของการมีคณะกรรมการฯ	๓๑
๒. องค์กรประกอบของคณะกรรมการฯ	๓๒
๓. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ	๓๓

(ค)

	หน้า
บทที่ ๔ เจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจทำการพิจารณาทางปกครอง	๓๕
๑. “เจ้าหน้าที่” จะต้องได้รับการแต่งตั้งโดยชอบด้วยกฎหมาย	๓๕
๒. “เจ้าหน้าที่” จะต้องเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้น	๓๖
๓. คณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครอง	๓๗
๓.๑ วัตถุประสงค์ของบทบัญญัติในหมวด ๕	๓๗
๓.๒ ประเภทของคณะกรรมการ	๓๘
๓.๓ คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติประเภทใด	๓๘
๓.๔ หลักเกณฑ์การดำเนินงานของคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครอง	๓๙
๔. “เจ้าหน้าที่” และกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครองจะต้องมีความเป็นกลางในเรื่องนั้น	๔๓
๔.๑ กรณีที่ถือว่า “เจ้าหน้าที่” หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครองมีส่วนได้เสีย	๔๓
๔.๑.๑ “เจ้าหน้าที่” หรือกรรมการในคณะกรรมการซึ่งมีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครองมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับคู่กรณี	๔๔
๔.๑.๒ พฤติการณ์อื่นที่ชวนให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยได้ว่า “เจ้าหน้าที่” หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครองอาจจะทำการพิจารณาทางปกครองโดยไม่เป็นกลาง	๔๖
๔.๒ วิธีปฏิบัติเมื่อ “เจ้าหน้าที่” หรือคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครองมีส่วนได้เสีย	๔๗
๔.๒.๑ “เจ้าหน้าที่” ซึ่งมีอำนาจทำการพิจารณาทางปกครองมีส่วนได้เสีย	๔๗
๔.๒.๒ กรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครองมีส่วนได้เสีย	๔๙
๔.๓ ข้อยกเว้นบทบังคับเรื่องความไม่เป็นกลาง	๕๑

	หน้า
บทที่ ๕ คู่มือในการทำคำสั่งทางปกครอง	๕๓
๑. บุคคลที่เป็นคู่มือ	๕๓
๒. ความสามารถของคู่มือ	๕๔
๓. การกระทำการโดยตัวแทน	๕๖
๓.๑ ตัวแทนของคู่มือรายเดียว	๕๖
๓.๒ ตัวแทนร่วมของคู่มือเกิน ๕๐ คน	๕๗
บทที่ ๖ การพิจารณาออกคำสั่งทางปกครอง	๖๑
๑. การเริ่มการพิจารณาทางปกครอง	๖๑
๒. หลักในการพิจารณาทางปกครอง	๖๒
๒.๑ หลักการไม่ยึดแบบพิธี	๖๒
๒.๒ หลักความรวดเร็วและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน	๖๒
๒.๓ หลักการใช้ภาษาไทย	๖๓
๒.๔ หลักการพิสูจน์ความจริงและการควบคุมดูแลการพิจารณา	๖๕
๓. สิทธิของคู่มือ	๖๗
๓.๑ สิทธิได้รับแจ้งผลกระทบต่อสิทธิ	๖๘
๓.๒ สิทธิมีทนายความและที่ปรึกษา	๗๒
๓.๓ สิทธิแต่งตั้งผู้ทำการแทน	๗๓
๓.๔ สิทธิได้รับคำแนะนำและได้รับแจ้งสิทธิหน้าที่ใน กระบวนการพิจารณา	๗๓
๓.๕ สิทธิตรวจดูเอกสารของเจ้าหน้าที่	๗๔
๓.๖ สิทธิได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็ว	๗๘
๓.๗ สิทธิได้ทราบเหตุผลของคำสั่งทางปกครอง	๗๙
๓.๘ สิทธิได้รับแจ้งวิธีการอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งทางปกครอง	๘๐
๔. รูปแบบของคำสั่งทางปกครอง	๘๒
๔.๑ คำสั่งด้วยวาจา	๘๓
๔.๒ คำสั่งเป็นหนังสือ	๘๔
๔.๓ คำสั่งโดยวิธีการอื่น	๘๘

	หน้า
๕. การกำหนดเงื่อนไขในคำสั่งทางปกครอง	๘๘
๕.๑ การกำหนดให้สิทธิหรือภาระหน้าที่เริ่มมีผลหรือสิ้นสุด ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง	๘๐
๕.๒ การกำหนดให้การเริ่มมีผลหรือสิ้นสุดของสิทธิหรือภาระ หน้าที่ต้องขึ้นกับเหตุการณ์ในอนาคตที่ไม่แน่นอน	๘๐
๕.๓ ข้อสงวนสิทธิที่จะยกเลิกคำสั่งทางปกครอง	๘๐
๕.๔ การกำหนดให้ผู้ได้รับประโยชน์ต้องกระทำหรืองดเว้น กระทำหรือต้องมีภาระหน้าที่หรือยอมรับภาระหน้าที่หรือ ความรับผิดชอบบางประการหรือการกำหนดข้อความ ในการจัดให้มี เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มข้อกำหนดดังกล่าว	๘๑
๖. การแก้ไขข้อบกพร่องในวิธีพิจารณา	๘๑
๖.๑ การออกคำสั่งทางปกครองที่เจ้าหน้าที่ออกเองไม่ได้ เว้นแต่จะมีคำขอ	๘๒
๖.๒ คำสั่งทางปกครองที่ไม่มีการระบุเหตุผล	๘๓
๖.๓ คำสั่งทางปกครองที่ต้องรับฟังคู่กรณีแต่ดำเนินการ มาโดยไม่สมบูรณ์	๘๓
๖.๔ คำสั่งทางปกครองที่ต้องให้เจ้าหน้าที่อื่นให้ความเห็นชอบก่อน	๘๓
บทที่ ๗ ผลของคำสั่งทางปกครอง	๘๕
๑. การเกิดผลของคำสั่งทางปกครอง	๘๕
๒. การสิ้นสุดผลของคำสั่งทางปกครอง	๘๖
๓. การแก้ไขรายละเอียดเล็กน้อย	๘๖
๔. คำสั่งทางปกครองที่ไม่สมบูรณ์	๘๗
บทที่ ๘ การเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง	๑๐๑
๑. หลักพื้นฐานทั่วไป	๑๐๑
๑.๑ ลักษณะของคำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่ชอบด้วยกฎหมาย	๑๐๑

(ก)

	หน้า
๑.๒ การเพิกถอนทั้งหมดและการเพิกถอนบางส่วน	๑๐๒
๑.๒.๑ การเพิกถอนบางส่วนในแง่สาระ	๑๐๒
๑.๒.๒ การเพิกถอนบางส่วนในแง่เวลา	๑๐๓
๑.๓ คำสั่งทางปกครองที่ให้ประโยชน์กับคำสั่งทางปกครองที่ไม่ให้ประโยชน์	๑๐๔
๑.๔ ดุลพินิจที่จะเริ่มการเอง	๑๐๕
๑.๕ กำหนดเวลาที่จะเพิกถอนได้	๑๐๕
๒. การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย	๑๐๖
๒.๑ การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่เป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสั่งทางปกครอง	๑๐๖
๒.๒ การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่เป็นการให้เงินหรือให้ทรัพย์สินหรือให้ประโยชน์ที่อาจแบ่งแยกได้แก่ผู้รับคำสั่งทางปกครอง	๑๐๗
๒.๓ การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองในกรณีและผู้รับคำสั่งทางปกครองมีความเชื่อโดยสุจริตในความคงอยู่ของคำสั่งทางปกครอง	๑๐๗
๓. การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย	๑๐๘
๓.๑ คำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งไม่เป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสั่ง	๑๐๘
๓.๒ คำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสั่ง	๑๐๙
๓.๓ คำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นการให้เงินให้ทรัพย์สินหรือให้ประโยชน์ที่แบ่งแยกได้	๑๑๐
๔. การเยียวยาประโยชน์ที่เสียหาย	๑๑๑
๔.๑ กรณีการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย	๑๑๑
๔.๑.๑ การเพิกถอนการให้ประโยชน์ที่แบ่งแยกได้	๑๑๑
๔.๑.๒ การเพิกถอนการให้ประโยชน์ที่แบ่งแยกไม่ได้	๑๑๑
๔.๒ กรณีการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย	๑๑๒

	หน้า
บทที่ ๙ การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง	๑๑๓
๑. การยื่นอุทธรณ์และกำหนดเวลาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง	๑๑๕
๑.๑ ผู้ที่มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง	๑๑๕
๑.๒ ผู้ที่จะรับอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง	๑๑๕
๑.๓ กำหนดเวลาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง	๑๑๕
๒. รูปแบบของคำอุทธรณ์	๑๑๖
๓. การพิจารณาอุทธรณ์	๑๑๖
๔. ผลการพิจารณาอุทธรณ์	๑๑๘
๕. การทูลเกล้าฯ ถวาย	๑๑๘
บทที่ ๑๐ การขอให้พิจารณาใหม่	๑๒๑
๑. ขั้นตอนการพิจารณาคำขอ	๑๒๒
๒. ขั้นตอนการตรวจสอบเงื่อนไขอำนาจที่ให้มีการพิจารณาใหม่	๑๒๒
๓. ขั้นตอนการพิจารณาตัดสิน	๑๒๒
บทที่ ๑๑ การบังคับทางปกครอง	๑๒๓
๑. การบังคับการตามนิติกรรมทางปกครองในภาพรวม	๑๒๓
๒. การบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัตินี้	๑๓๑
๒.๑ ความหมายของ “การบังคับทางปกครอง” ตามพระราชบัญญัตินี้	๑๓๑
๒.๒ ขอบเขตของการบังคับทางปกครอง	๑๓๒
๒.๒.๑ ในด้านเนื้อหาของคำสั่งทางปกครอง	๑๓๒
๒.๒.๒ ในด้านตัวบุคคลที่จะถูกบังคับทางปกครอง	๑๓๓
๒.๓ หลักการที่สำคัญของการบังคับทางปกครอง	๑๓๓
๒.๔ มาตรการบังคับทางปกครองกรณีคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน	๑๓๔
๒.๕ มาตรการบังคับทางปกครองกรณีคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ	๑๓๖

(๗)

	หน้า
๒.๕.๑ การจัดการแทน	๑๓๗
๒.๕.๒ การกำหนดค่าปรับทางปกครอง	๑๓๗
๒.๖ การขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจ	๑๓๙
๒.๗ สิทธิในการอุทธรณ์การบังคับทางปกครอง	๑๓๙
บทที่ ๑๒ ระยะเวลาและอายุความ	๑๔๑
๑. ระยะเวลา	๑๔๑
๒. อายุความ	๑๔๓
บทที่ ๑๓ การแจ้ง	๑๔๕

กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

บทที่ ๑ ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะมีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่	๑๕๑
๑. ความรับผิดชอบทางละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	๑๕๑
๑.๑ โครงสร้างความรับผิดชอบทางละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	๑๕๑
๑.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำละเมิดกับผู้เสียหาย	๑๕๒
๑.๒.๑ ความรับผิดของนายจ้างต่อการกระทำละเมิดของลูกจ้าง	๑๕๒
๑.๒.๒ ความรับผิดของตัวการต่อการกระทำละเมิดของตัวแทน	๑๕๒
๑.๓ การคุ้มครองเจ้าหน้าที่จากความรับผิดชอบทางละเมิด	๑๕๓
๑.๓.๑ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์	๑๕๔
๑.๓.๒ เจ้าพนักงานบังคับคดี	๑๕๔

	หน้า
บทที่ ๒ เหตุผล ความจำเป็น และความเป็นมาของการตรากฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่	๑๕๕
๑. การใช้หลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	๑๕๕
ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีผล	
กระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่	
๑.๑ สภาพปัญหา	๑๕๕
๑.๒ กรณีตัวอย่าง	๑๕๖
๑.๒.๑ ข้อเท็จจริง	๑๕๖
๑.๒.๒ ความเห็นพนักงานผู้รับผิดชอบสำนวน	๑๕๖
๑.๒.๓ คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินัยร้อยโททุกซ์	๑๕๗
๑.๒.๔ ความเห็นเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา	๑๕๙
๑.๒.๕ คำสั่งนายกรัฐมนตรี	๑๕๙
๑.๒.๖ ผลการดำเนินการตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี	๑๕๙
๒. หลักกฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่	๑๖๐
๒.๑ กฎหมายอังกฤษ	๑๖๐
๒.๒ กฎหมายสหรัฐอเมริกา	๑๖๑
๒.๓ กฎหมายเยอรมัน	๑๖๓
๒.๔ กฎหมายสวีตเซอร์แลนด์	๑๖๔
๒.๕ กฎหมายฝรั่งเศส	๑๖๕
๒.๖ บทสรุป	๑๖๗
๓. ความเป็นมาของการตรากฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่	๑๗๑
๓.๑ การดำเนินการในสมัยรัฐบาลที่มีนายอานันท์ ปันยารชุน	๑๗๑
เป็นนายกรัฐมนตรี	
๓.๒ การดำเนินการในสมัยรัฐบาลที่มีนายชวน หลีกภัย	๑๗๓
เป็นนายกรัฐมนตรี	

(ญ)

	หน้า
๓.๓ การดำเนินการในสมัยรัฐบาลที่มีนายบรรหาร ศิลปะอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี	๑๗๕
บทที่ ๓ สารสำคัญของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบ ของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙	๑๗๗
๑. ขอบข่ายการบังคับใช้ของพระราชบัญญัตินี้	๑๗๗
๑.๑ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับกับ “เจ้าหน้าที่”	๑๗๗
๑.๒ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับกับ “หน่วยงานของรัฐ”	๑๗๗
๒. สารสำคัญของพระราชบัญญัตินี้ในส่วนที่เป็นสารบัญญัติ	๑๘๐
๒.๑ ความรับผิดชอบของรัฐในผลแห่งละเมิดที่เกิดขึ้นแก่เอกชน	๑๘๐
๒.๑.๑ หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในผล แห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำการ ปฏิบัติหน้าที่	๑๘๑
๒.๑.๒ เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบเป็นการเฉพาะตัวต่อผู้เสียหาย ในผลแห่งละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่มีใช้การกระทำ ในการปฏิบัติหน้าที่	๑๘๑
๒.๒ การไล่เบียดเอาแก่เจ้าหน้าที่ให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทน	๑๘๒
๒.๒.๑ กรณีที่รัฐอาจไล่เบียดเอาแก่เจ้าหน้าที่ได้	๑๘๒
๒.๒.๒ หลักเกณฑ์การไล่เบียด	๑๘๓
๒.๓ กรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ	๑๘๕
๓. สารสำคัญของพระราชบัญญัตินี้ในส่วนที่เป็นวิธีบัญญัติ	๑๘๖
๓.๑ การร้องขอให้หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบ ค่าสินไหมทดแทน	๑๘๖
๓.๒ การเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชำระเงินให้แก่ หน่วยงานของรัฐ	๑๘๗
๓.๒.๑ หน่วยงานของรัฐมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้ เจ้าหน้าที่ชำระเงิน	๑๘๗

(ฎ)

ภาคผนวก

กฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

๑. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙
๒. กฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (มาตรา ๒๖ วรรคสอง)
๓. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (มาตรา ๓๐ วรรคสอง (๖))
๔. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (มาตรา ๓๑ วรรคสอง)
๕. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (มาตรา ๔๕ วรรคสาม)
๖. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (มาตรา ๖๘ วรรคสอง)
๗. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (มาตรา ๑๔ วรรคสอง และมาตรา ๑๖ วรรคสาม)
๘. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (มาตรา ๑๕ วรรคสี่ และมาตรา ๑๖ วรรคสาม)
๙. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (มาตรา ๕๖ วรรคสอง)
๑๐. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (มาตรา ๕๗ วรรคสอง)
๑๑. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (มาตรา ๕๘ วรรคสอง)
๑๒. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (มาตรา ๗๐)

(๖)

กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

- พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙
- พระราชกฤษฎีกากำหนดหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ พ.ศ. ๒๕๔๐
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙